

ЗЕЛЕНЕЦЬКА І. О. — професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова

ЗЛОТНИК О. Й. — ректор Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра, професор, народний артист України, композитор

КУЛІШКО Т. О. — головний редактор журналу «Музичний керівник»

ЛИСЕНКО Н. І. — директор з контенту Цифрового видавництва МСFR

МІГАЙ А. В. — телеведуча, казкарка, сценарист, композитор, поет, заслужений діяч мистецтв України

САВІНОВА Н. В. — шеф-редактор методичних видань напряму «МСFR Освіта» Цифрового видавництва МСFR

КЛИМЕНКО І. В. — завідувач Проблемної науково-дослідної лабораторії етномузикології, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ імені П. І. Чайковського, кандидат мистецтвознавства

ШУТЬ М. М. — доцент кафедри естетичного виховання та технологій дошкільної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, канд. пед. наук

ЕКСПЕРТНА РАДА

ВУСИК Т. Л. — музичний керівник, вихователь-методист дошкільного навчального закладу № 8 «Барвінок», керівник методичного об'єднання музичних керівників м. Жмеринка, Вінницька обл.

РОМАНЮК І. А. — методист науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради

ФІР С. В. — президент Орф Шульверк Асоціації України, Чернігів

Київ
МЦФЕР-Україна
2021

Музичний КЕРІВНИК

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

№ 9
ВЕРЕСЕНЬ
2021

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Ідея фікс — оминуті кікс

На святковому параді з нагоди 30-річчя незалежності України музиканти не могли не помітити явні кікси в соло трубача. Урочистий момент, Президент та іноземні гості на трибуні, оркестр вишикувався на Майдані, інструменти блищать на сонці. Змах палички — має зазвучати кришталева мелодія «Оди до радості» Бетховена, а натомість ноти попливли, ніби розплавилися через спеку. Мимо, мимо, мимо... Чи то нерви хитнулися в соліста, чи губи підвели, чи подих збився під час того, як крокував. А може, інструмент був несправний — причини невдач завжди знайдуться. Ще ліпше — звалити все на організаторів: не розуміють специфіки. Для музиканта неприйнятно маринуватися кілька годин перед виступом, тому й звук не потішив вуха слухачів.

Але якщо підійти до проблеми по-філософському — чому трапляються такі творчі фейли? Може, варто передусім загострити увагу на тому, чи готові ми раз-по-раз доводити свою професійність, брати відповідальність за свої дії та якість результатів роботи? Коли виходиш на люди, усе видно: і прорахунки, і недопрацювання. Кому, як не вам, любі читачі, це знати — доводити професіоналізм треба під час кожного свята.

Щоб убезпечити вас від провалів у будь-якому сенсі, — навіть тих, що поза очима публіки, — прискіпливо обираємо теми, матеріали, авторів. Звіртеся й цього разу, чи все підготували до нового навчального року.

Вересень — жвавий на події. Не зогледишся, як «пе-ре-ко-ти-осінь» від зустрічі після літа перенесе до завіси скісних дощів, а відтак і до Дня дошкілля, Дня музики, Гарбуз-party чи іншої святкової чудасії. Новий сезон відкриттів стартував. Розіграйтеся з нами, як по нотах, і будьте певні — ваш діапазон можливостей безкрайній. Треба лише вірити в це й докладати зусиль, аби мрії звучали повнокровно!

Будьмо разом — на високій ноті!

З повагою
головний редактор
Тетяна Кулішко

методична бібліотека

- Софія ДОВБНЯ**
- 4** Оцінюємо музично-освітнє середовище. Критерії та приклади
- Зі статті дізнайтеся: на які критерії варто звернути увагу музичному керівнику, які правила взаємодії та поведінки в музичній залі встановити, як облаштувати простір для занять музикою, як організувати час і розпорядок дня дітей
- 8** Правила поведінки на музичних заняттях
Пам'ятка
- 9** Перевірте, чи все готове до роботи в новому навчальному році
Чекліст
- 10** Що має бути в музичному куточку групи
Чекліст

поради спеціалістів

- Олена ПОЛОВІНА**
- 11** Освітня взаємодія по-новому: артпроекти
- Що формує мистецько-творчу компетентність дитини? За оновленим БКДО, це — ігри, екскурсії, прогулянки, перегляди кіно, телепередач і вистав, свята, концерти, шоу-програми тощо. Окремо розробники документа зазначають важливість артпроектів. Читачі журналу запитують: якими мають бути артпроекти — довгостроковими чи ні? За яким алгоритмом їх організувати, на чому акцентувати увагу? Тримайте відповідь із залаштунків

батьківська світлиця

- 16** Поради щодо комунікації з батьками

музично-предметне середовище

- Ірина ЧАМОР**
- 17** «Халабудна педагогіка» у музичній залі
- Щоб дистанціюватися під час карантину, ким тільки ми не пропонували побути дітям: і космонавтами в уявних скафандрах, і супергероями, й інопланетянами, кожен з яких живе на «своїй» планеті, тощо. Деякі ігрові форми дистанціювання так сподобалися дітям, що й у послаблених карантинних обмеженнях продовжуємо їх використовувати. Одна зі знахідок — ігрова хатинка «халабуда»

технічні засоби

- Дар'я РОГОВА**
- 23** Безплатні онлайн-ресурси: музична лабораторія Chrome Music Lab
- Онлайн-середовище — це потенційно потужний простір, у якому можна навчати й навчатися, розвивати нові моделі взаємодії педагога й вихованців. Утім, застосовувати онлайн-методи музичному керівникові не так просто, адже готового контенту небагато, а якісного — ще менше. Усе треба робити самому! А де ж узяти ідеї та натхнення? Пропонуємо зазирнути в музичну онлайн-лабораторію від Google. У ній знайдете інструменти, які стануть у пригоді не тільки вам на заняттях, а ще й батькам вихованців для музичних експериментів удома

Перегляньте відео на emuzker.mcfi.ua

музична ігротека

- 28** Ігри на «розігрів» для початку року

корекційна робота

30 Як повернути увагу дітей та «включити» їх у заняття. Ігрові прийоми

32 Визвольте дитину з полону сильної емоції: сім психологічних прийомів

ДОВІДНИК МОЛОДОГО СПЕЦІАЛІСТА

34 Орієнтовна циклограма музичного керівника на жовтень

музична казка

Наталія ВИШИНСЬКА

38 Як Колобок поїхав потягом на Закарпаття

Любов до рідної землі живиться щирою цікавістю. А як розпалити її в дітях? Найліпше — за допомогою казкових історій, бо ж у них можна вплести і захопливу вигадку, і факти, ще й присмачити яскравою музикою. Тоді й діти більше дізнаватимуться про Україну, і ці знання будуть легкими, доступними, а головне — точними

Послухайте аудіо на emuzker.mcfrr.ua

сценарії свят і розваг

Вікторія САЄЦЬ, Алла ЛОБУНЕЦЬ,
Богдана РОКИТЕНЕЦЬ

40 Свято-квест «Гарбузовий ярмарок»

«Свято, що не потребує репетицій» — для музичного керівника звучить як найліпша реклама, правда ж? Пропонуємо вам сценарій саме такого осіннього свята-квесту. Про веселу Капусту-путівницю, завдання смайликів-помагайликів та інші ігрові перипетії — у сценарії

Вікторія СОЛОВЙОВА

44 Гарбуз-party, або Музичні пригоди гарбузиків

Чим дітей може привабити тема гарбуза? Походеньки по городу в пошуках родичів уже набили оскомину? Тоді додайте до них перчинку, і звичайна розвага перетвориться на нестримне веселе гарбуз-party

Вікторія СОЛОМКО

47 Геловін по-українському

Дошкільники охочі до експериментів і відкриттів. І це добре... Але не ведімося на модні тенденції, коли всі навколо відзначають заморські свята, як-от Геловін. Природна домашня альтернатива йому восени — ігрова розвага на український лад

Скачайте аудіофайли на emuzker.mcfrr.ua

пісенна колекція

Анастасія КОМЛІКОВА

51 Розминка

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Володимир ЛУЧУК

52 Куліш

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Ігор СІЧОВИК

52 Хліб до каші

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Наталія ПОГРЕБНЯК

53 Борщ

Микола ВЕДМЕДЕРЯ,
Микола СИНГАЇВСЬКИЙ

53 Якби

поетична сторінка

55 Віршована завіса скісних дощів

На першій сторінці обкладинки:

Натан Брутський (*Nathan Brutsky*), 1963, «Музика в живописі»

Що формує мистецько-творчу компетентність дитини? За оновленим БКДО, це – ігри, екскурсії, прогулянки, перегляди кіно, телепередач і вистав, свята, концерти, шоу-програми тощо. Окремо розробники документа зазначають важливість артпроектів. Читачі журналу запитують: якими мають бути артпроекти – довгостроковими чи ні? За яким алгоритмом їх організувати, на чому акцентувати увагу? Тримайте відповідь із залаштунків

Олена Половіна,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної
освіти Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Освітня взаємодія по-новому: артпроекти

У 1998 році в дошкільній освіті задекларували реалізацію компетентнісного підходу. У дітей дошкільного віку **формуємо не знання, а компетентність** — досвід на основі ігрової, пізнавальної, мистецько-творчої, мовленнєвої, рухової діяльності та різних видів активностей дитини.

По-сучасному ознайомлювати дітей із мистецтвом, комплексно та інтегровано формувати їхню життєву компетентність допоможе така форма освітньої взаємодії, як мистецький проект або артпроект. Артпроект **поєднує** ігрову, пізнавальну, побутову діяльність із різними видами мистецько-творчої діяльності:

- * художньо-продуктивної — комунікація в мистецтві, малювання, ліплення, аплікація;
- * музичної — співи, слухання музики, гра на дитячих музичних інструментах, музично-ритмічна діяльність, музична гра;
- * театралізованої — виконавська і глядацька культура.

Учасники та їхні «стратегії»

Артпроект гуртує навколо певної теми дітей, батьків, педагогів — не лише вихователя, а й музичного керівника.

Музичний керівник пропонує, якими музичними видами діяльності, творами музичного мистецтва доповнити артпроект; супроводжує дітей у музичній діяльності під час реалізації завдань проекту; за потреби корегує активності, передбачені проектом.

Щоб проектна діяльність не була формальною, педагоги повинні демонструвати **самостійність**, а не послуговуватися готовими артпроектами з інтернету. Зазвичай такі готові розробки не відповідають вимогам, а саме — не враховують:

- * особливості освітнього процесу та умови конкретної групи;
- * індивідуальні й психологічні особливості дітей;
- * досвід, індивідуальність, рівень професійної майстерності та рівень розвитку творчого потенціалу педагога.

Продовження.
Початок у № 8/2021

Ставтеся до артпроектів з інтернету виважено, критично, аналітично!

Артпроект має відповідати таким вимогам:

- урахувати завдання щодо формування мистецько-творчої компетентності – освітній напрям «Дитина у світі мистецтва», Державний стандарт дошкільної освіти в Україні, 2021 р.;
- утілювати принцип інтеграції різних видів діяльності дітей, що спрямовані на реалізацію мети артпроекту;
- містити три етапи – мотиваційний, технологічний, рефлексійний;
- корелювати (взаємопов'язувати) мету, мотивацію й кінцевий продукт артпроекту;
- мати проблемне запитання до кожного дня артпроекту;
- передбачати активне залучення батьків;
- реалізувати здоров'язбережувальну компоненту дошкільної освіти.

Артпроект може бути **короткочасним**, на один-два тижні, або **довготривалим** — від двох тижнів до двох-трьох місяців. Тривалість можна корелювати відповідно до ідей, які виникають у учасників під час реалізації проекту, тощо.

Іноді задуманий довготривалий артпроект утрачає актуальність, стає нецікавим, змінюється. І навпаки, короткочасний проект переростає у довготривалий.

Для того щоб мета й завдання артпроекту не були формальними, радимо спочатку чітко визначити результат проекту, а виходячи з результату — визначити мету й конкретизувати її у певних завданнях. Щоб структурувати артпроект, пропонуємо записувати його алгоритм у таблицю (див. Додаток).

Коли педагоги створюють і реалізують артпроект, то мають:

- * усвідомлювати різницю між мистецтвом та мистецькою діяльністю дитини;
- * запобігати когнітивному насиллю й технічному натаскуванню дітей;
- * створювати умови для розвитку самосвідомості, самовідчуття та світовідчуття дітей завдяки мистецтву й мистецькій діяльності.

Мистецтво — це соціально і культурно значущий результат творчості митців-професіоналів, який має мистецьку та історичну цінність

Тема й назва

Яку б тему артпроекту ви не обрали, її обов'язково можна досліджувати як об'єкт природи, предмет побуту, образ у різних видах мистецтва, як-от: живопис, декоративно-ужиткове мистецтво, скульптура, архітектура, музика, балет, театральне мистецтво, література.

Подбайте про **цікаву назву артпроекту**: проект про гарбузи можна назвати «Мадемуазель сітруль», про сіль — «Біле золото землі», про мистецтво скульптури, архітектури — «Пам'ять, закарбована в камінні» тощо.

Інтрига та її прояви

Щоб зацікавити дітей артпроектom, варто продумати інтригу. І це не просто загадка або прохання допомогти ляльці або казковому персонажу. Інтрига — стимул, який спонукатиме занурюватися в тему. Це може бути:

- * проблемна ситуація;
- * пропозиція провести експеримент удома з батьками;
- * демонстрація чогось цікавого —
 - предмета, наприклад телескопа;
 - музичного інструмента, наприклад варгану;
 - театрального атрибута, наприклад пуантів;
- * куштування незвичних продуктів, наприклад варення з кульбаб, помідорів або горіхів.

До теми казки або балету «Лускунчик» запропонуйте дітям спробувати варення з горіха, помалювати горіховими шкаралупками, пошукати горіхи на картинах художників, пограти на музичних інструментах із деревини горіха, ознайомитися з піснями та казками, в яких згадують горіхи, взяти участь у бесіді про красу та користь горіхів тощо.

Запитання дня

На технологічному етапі реалізації артпроекту пропонуємо розкривати по одному запитанню на день, що максимально деталізує тему. Наприклад, тема артпроекту — «Нитка». Комплексно дізнатися про об'єкт артпроекту дадуть змогу орієнтовні запитання (Схема).

Дитячі активності також мають відповідати запитанню дня. Чітко окресліть, що дитина робитиме — гратиметься, малювати, співатиме, слухатиме, досліджуватиме тощо. Конкретно вкажіть автора та назву твору, навколо якого відбуватимуться дитячі активності: письменник, композитор, художник тощо. Якщо це гра — повідомте назву, якщо дослід чи експеримент — укажіть об'єкт дослідження, експерименту.

Участь батьків

Щоб долучити батьків до артпроєкту, не формулюйте прохання як домашнє завдання. Ліпше м'яко запропонуйте допомогти. Наприклад, якщо тема артпроєкту «Жовті сонечка в траві», можна так її додатково розкрити:

- * приготувати на вихідних із дитиною цікаву страву з кульбабки;
- * знайти й подивитися мультфільми, героєм яких є кульбабка;
- * влаштувати фотополювання за кульбабками під час прогулянки;
- * пошукати картини художників із зображенням кульбабки;
- * дізнатися, чи є у світі пам'ятник кульбабці;
- * сходити в музей, на виставку, до театру тощо.

Залучати батьків варто й до заключної частини артпроєкту. Вони можуть стати активними учасниками свята, взяти участь у підготовці матеріалів лепбуку, виставки тощо. Головне, щоб батьки не виконували завдання замість дітей, а були партнерами у певних видах діяльності, не пригнічували дитячі ініціативи (див. Пам'ятку «Комунікуємо з батьками» на с. 16).

Родзинки заключного етапу

На заключному етапі — рефлексійному — учасники презентують результати артпроєкту в будь-якій цікавій формі. Обов'язково обговорюють набутий досвід, пережиті емоції, отримані враження.

Після свята, виставки, фестивалю, презентації лепбука влаштуйте чаювання-інтерв'ю, під час якого висловляться всі учасники артпроєкту: «Що ти відчував на початку проєкту? Чому? Коли ти відчував себе успішним? Коли відчував незадоволення, розпач? Хто тебе підтримав? Як ти підтримував інших? Про що думав, міркував, що згадував під час...?»

Також можна використати рефлексійні вправи: «Рефлексійна долонька», «Слід», «Якби мій настрій був схожий на...», «Подяка (лист) собі», «Шкала», «Пунктуаційна рефлексія», «Художня рефлексія», «Рефлексійні ухтишки» тощо*.

Мистецька діяльність дитини — діяльність, у якій пріоритетом є сам процес створення образу. У цьому процесі дитина пізнає властивості художніх матеріалів, як-от: фарби, глина, фольга, папір тощо; музичних інструментів; театральних атрибутів; а також спілкується на основі ознайомлення з творами мистецтва

Важливо, щоб тема артпроєкту охоплювала не лише форми освітньої взаємодії, а й усі фрагменти життєдіяльності: від ранкової зустрічі, вживання їжі, ранкової гімнастики, прогулянки, самостійної діяльності до вечірнього прощання та повернення дитини додому.

Наостанок бажаємо педагогам та всім причетним до розвитку особистості дитини — уникайте формалізму, будьте небайдужими й активними, професійно розвивайтеся, пробуйте, шукайте, експериментуйте, знаходьте власні методичні родзинки на благо дитини. Разом зробимо дошкільну освіту якісною.

* Детальніше про мистецьку рефлексію читайте у фахових публікаціях Інни Кондратець.

Орієнтовний план артпроєкту (за Інною Кондратець, Оленою Половіною)

Назва (тема) проєкту (вузька, профільна, проблемно-пошукова):

Вікова група:

Мета проєкту:

Завдання:

- 1)
- 2)
- 3)

Освітній «продукт» артпроєкту:

№	Опис етапів проєкту			
Мотиваційний етап				
	<i>Інтрига</i>	<i>Види дитячої діяльності</i>	<i>Результат дня</i>	<i>Участь батьків</i>
	Зацікавлення дітей темою проєкту здивуванням, як-от: незвичні сліди, смак, аромат, явище, загадкова посилка, проблемна ситуація тощо. Або провокаційним запитанням чи пропозицією: «Дізнаємося про...?», «Як з'явилося...?», «Розкриємо секрет...?», «Що буде, якщо...?»	З урахуванням видів дитячої діяльності, активностей, визначених у чинному Державному стандарті дошкільної освіти	Конкретний, без «води», має давати чітку відповідь на запитання дня: «Що відчула дитина?», «Що зробила дитина?»	
Технологічний етап				
	<i>Питання дня</i>	<i>Види дитячої діяльності</i>	<i>Результат дня</i>	<i>Участь батьків</i>
	Формулюється у вигляді проблемного запитання: одне на кожний день	З урахуванням видів дитячої діяльності, активностей, визначених у чинному Державному стандарті дошкільної освіти	Конкретний, без «води», має давати чітку відповідь на запитання дня: «Що пізнала дитина?», «Що відчула дитина?», «Що зробила дитина?»	
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
Кількість пунктів – відповідно до кількості днів технологічного етапу				
Заключний рефлексійний етап				
	<i>Рефлексійні запитання</i>	<i>Опис заключної форми роботи</i>	<i>Результат заключного етапу</i>	<i>Участь батьків</i>
	Стосуються: <ul style="list-style-type: none"> • почуттів; • процесу; • результату артпроєкту 	Обрати одну із запропонованих: алгоритм свята, розваги, виставки, мистецького фестивалю, вистави; лепбук, альбом тощо	Конкретний, без «води», має давати чітку відповідь на запитання дня: «Що пізнала дитина?», «Що відчула дитина?», «Що зробила дитина?»	

Поради щодо комунікації з батьками

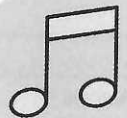

Батьки є активними учасниками освітнього процесу.

Поясніть їм, як впливає музика на формування особистості дитини. Запропонуйте переглянути відповідні відео на ютубі від Михайла Казиніка, Тетяни Чернігівської

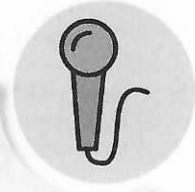
Музика позитивно впливає на активність з'єднань між нервовими клітинами в головному мозку, що зумовлює закладання інтелекту. Що раніше дитина почне слухати музику, то більше нейронів буде задіяно і швидше розвиватиметься мозок. Тому спрямуйте зусилля батьків на те, щоб вони:

- * збагачували духовний світ дитини музичними враженнями, пробуджували інтерес до музики;
- * розвивали музичні здібності дитини вдома під час слухання музики, співу, музично-ритмічної діяльності, гри на дитячих музичних та шумових інструментах

Переконайте батьків, що важливим досвідом

для дитини є участь у підготовці до свят або інших подій у родині. Порадьте поєднати дитяче дозвілля з формуванням слухацької культури: відвідувати з дітьми театри, концерти, музеї, виставки. Варто й удома влаштувати концерти, шумові оркестри, музичні ігри «Відгадай за звуком», «Відгадай пісню»; заохочувати до співів, танців, слухання музики тощо

Залучайте батьків бути активними учасниками свят і розваг у ЗДО. Занурюйте їх за допомогою методу сугестії у власне дитинство: педагогічна вітальня, музичні посиденьки, тренінгові заняття. Доводьте батькам значимість взаємодії з дитиною у спільному танці, виконанні пісні, участі в конкурсі

Підготувала **Олена Половіна**,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка